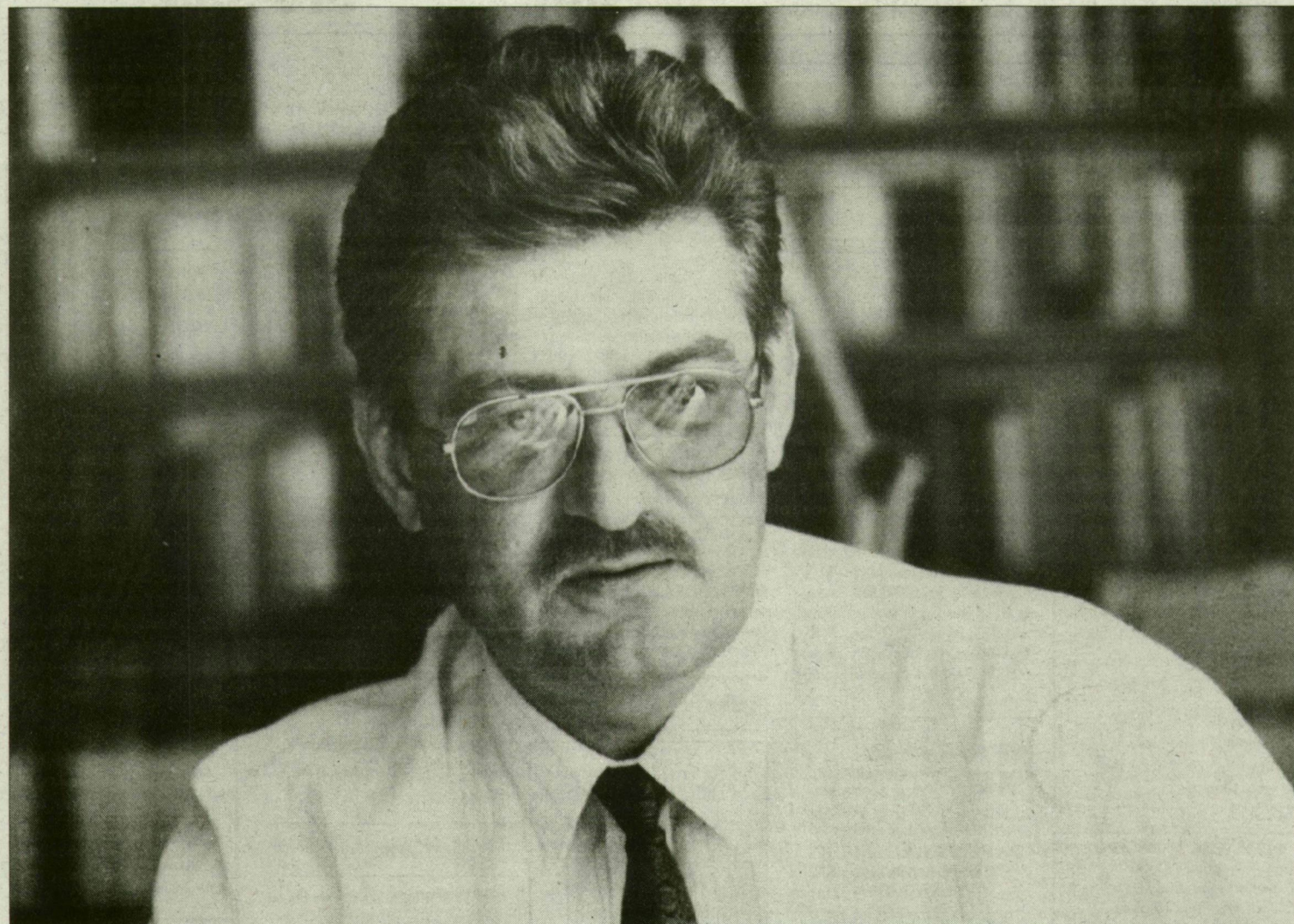

● Vatikáni nagykövetünk: a szegedi dr. Bratinka József

A kegyes város politikája

Dr. Bratinka József: „Nap nap után egy nemzetiszínű zászló elé ülök le az irodámban.” (Fotó: Miskolczi Róbert)

Dr. Bratinka József az 1990-es választásokon az MDF országgyűlési képviselőjeként jutott a Parlamentbe. Az Országgyűlés külügyi bizottságának tagja, majd az Európa Tanács strassbourgi parlamenti közgyűlésének delegációvezetője, később alelnöke lett. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet közgyűlésén szintén alelnökké választották. 1994 októberében Európa Tanács kiűntetésében részesült és örökös tagságot kapott. 1995. február 6. óta a Magyar Köztársaság nagykövete a Szentszék és a Szuverén Máltai Lovagrend mellett.

● **Nagykövet úr, szeretném, ha ez a beszélgetés a negyven év után újraindult magyar-vatikáni diplomácia jelenlegi helyzetéről szólna. Érdekel, hogy az 1994-es magyarországi választások után bekövetkezett politikai fordulat, illetve az egyházak kárpótlásának folyamata, valamint a határon túli magyarok helyzete mennyire befolyásolja ezt a diplomáciát. Hadd kezdjem azzal: miért tartja fontosnak, hogy Magyarországnak diplomáciai kapcsolatai is legyenek Vatikánnal?**

– A Vatikán negyven hektáros, hatvan futballpályányi területre korlátozódó városállam, viszont egy hatalmas világszervezet, a katolikus egyház vezetése összpontosul ott. A Szentszéknek a világ minden országában befolyása van. Nem kell bizonygatnom, hogy Magyarország számára ez a kapcsolat a történelem folyamán milyen fontos volt, kezdve azzal, hogy első királyunk, Szent István a római pápától kapta a koronát, s Magyarország ezzel lépett az európai államok sorába. A világ számos országa igyekszik saját diplomáciát és minél harmonikusabb kapcsolatokat kiépíteni a Vatikánnal. Az önállóvá vált, protestáns többségű Észtország egyik első intézkedése például az volt, hogy a Vatikánban nagykövetséget létesítsen. Ami Magyarországot illeti, 1988 óta folytak kapcsolatfelvételi irányuló tárgyalások, s 1990-ben, a Németh-kormány idején született meg a diplomáciai egyezmény. Ennek eredményeként Angelo Acerbi nuncius, a Vatikán képviselője Magyarországra érkezett, majd – a rendszer-váltás tényét is reprezentálva – negyvenvalahány év után kiutazott Rómába elődöm, az első magyar nagykövet, Keresztes Sándor.

● **Ön szerint politizál-e a Vatikán?**

– Természetesen politizál, de nem törekszik politikai hatalomra. Ez alapelve diplomáciájának. Nem gazdasági érdekek mozgatják – bár ezek is megkerülhetetlenül jelen vannak – és nem a politikai térnyerés miatt hoz meg egyes döntéseket. A Szentszék konkrét politikai kérdésekben általában óvatos, nem szívesen vállalkozik állásfoglalásra. Foglalkozik ellenben olyan témákkal, melyeket az emberiség nagy kérdéseinek nevezünk: a békével, a népesedés vagy a szegényedés világméretű problémáival.

● **Feltételezem, hogy Vatikánban a nagykövet dolga nem csupa kegyes mosoly, hanem kényes kérdések is felmerülnek. Így például a magyarországi egyházi ingatlankárpótlás**

kérdése, amely a vártnál nehezebben halad. Éreztették-e ezt önnel Vatikánban?

– A Vatikán reakciói ismeretében elmondhatom: alapvetően elégedettek azzal a folyamattal, amely a magyarországi egyházi iskolák, ingatlanok és intézmények helyreállítását, illetve kárpótlását illeti. Ha belegondolunk, a Szentszék egy világ-egyház központja, s az egyház számos más országban sokkal nehezebb körülmények között működik. Úgy hiszem, a Vatikánban a magyar kárpótlás folyamatát és folyamatosságát tekintik fontosnak; ez pedig, ha lassabban is, de halad.

● **Gondolja, hogy Rómában kedvezőbb véleménye van az egyház vezetőinek a magyarországi folyamatokról, mint a hazai püspököknek?**

– Meglehet. Érthető, hogy a Magyar Püspöki Konferencia tagjai időnként kilátástalanabbnak látják ezt a kérdést, mint Róma, amely még nehezebb kérdések megoldásával is foglalkozik. A jó kapcsolatokat mindenesetre jelzi, hogy az utóbbi időben II. János Pál pápa több magasrangú magyar látogatót fogadott, Horn Gyula miniszterelnök februári látogatása során pedig konkrétan is előkerültek bizonyos kárpótlási kérdések. Ezekben a vatikáni diplomácia a maga megszokott módján különböző eljárásformákat ajánlott, de a folyamat irányával lényegében egyetértett.

● **Keltett-e bizalmatlanságot Vatikánban az 1994-es választások után Magyarországon bekövetkezett politikai fordulat?**

– A választások után volt némi bizalmatlanság, de ezt eloszlatta az, hogy a Rómába látogató kormányzati képviselők hangsúlyozták: az új kormány változatlanul törekszik a nyitott kérdések hosszú távú rendezésére. Sokatmondó az a tény, hogy az egyházi kapcsolatok ápolásá-

ról a miniszterelnök alá rendelt államtitkári rangú személy gondoskodik. Magam, szentszéki látogatásaim során rendszerint jó benyomásokkal távozom. Biztos, kiszámítható partnert látnak bennünk, s az egyházügyi megállapodások terén, azt hiszem, szomszédainkhoz képest is példamutatóak a kapcsolataink.

● **Bocsásson meg, nagykövet úr, egy percig sem kétélem, hogy a hivatalos egyházi diplomácia rendkívül megfontolt és a konfliktus elkerülve próbálja elérni, amit akar, de a hivatalos mellett bizonyára valamilyen nem hivatalos kép is él a magyar kormányról.**

– A Vatikán aszerint ítél, és a diplomáciai lépéseit is aszerint tervezi, hogy az egyház érdekében áll-e az illető megoldás. Az egyházi diplomácia egyébként épp olyan pragmatikus, mint a világi: saját érdekein szűri keresztül döntéseit. A Szentszék az elmúlt rendszer idején is törekedett arra, hogy modulus vivendit találjon. Nyilvánvaló, hogy Rómában igen felszabadító élmény volt az ismert ideológiák gátak leomlása; most azonban – és nem csak a mi esetünkben – a Szentszék számára az a fontos, hogy az illető országban működő egyháza jó viszonyban legyen a kormányzattal. E szempontból is jelentős lépés volt Horn Gyula látogatása Angelo Sodano bíboros államtitkárnál, ami egyben megerősítés és garancia is volt. Azt is világosan látják szentszéki partnereink, hogy az átalakulás folyamatában az egyházak működési feltételeivel kapcsolatos kérdéseket sem lehet egy csapásra rendezni.

● **Nagykövet úr, ha szabad megjegyznem, ön visszafogottabban nyilatkozik, mint MDF-es országgyűlési képviselőként tette.**

– Én azt vallom, hogy minden szerephez meg kell

találni a megfelelő magatartást. Így tettem, mint egyetemi oktató, mint lille-i vendégtanár és mint MDF-es politikus is. Amikor a vatikáni nagyköveti posztot elváltam, nem politikai pozícióra, hanem köztisztviselői állást fogadtam el. Mint nagykövet nap nap után egy nemzetiszínű zászló elé ülök le az irodámban. Ez engem naponta emlékeztet az ország és a nemzet képviselőre, és arra, hogy ne foglalkozzam politikai csatározásokkal.

● **Például az MDF szakadásával?**

– Nehezen is tudnék állást foglalni ebben az ügyben.

● **Középjobboldali politikai elképzeléseiből azonban, gondolom, nem vesztett. Ugyanakkor, mint nagykövet elkerülhetetlen, hogy egy szocialista-liberális kormány politikáját elfogadja.**

– A nagykövet a köztársasági elnöktől kapja megbízólevelét, ami egyszersmind Magyarország és a magyar érdekek képviselőre ad jogositványt és utasítást. Természetesen betagozodom egy külügyi szervezethez, de ezt a területet korábban és ma is a konzulzuson alapuló politizálás jellemezte.

● **Honnan tájékozódik szívesebben: kormányforrásokból vagy a magyar püspökségektől?**

– Ennek egyrészt megvan a hivatalos gyakorlata: a pontok kapom a külügyi és az MTI híreket. A többi már a nagykövet személyén és kapcsolatain múlik, s ezalól én sem vagyok kivétel. Örömmel könyvelem el, hogy egyformán jó kapcsolatokat tartok magyar püspökökkel és Platty Iván államtitkárral, s a Rómába látogató egyházi vezetők nem kerülik el a nagykövetségünket, köztük a határon túli magyar katolikusok jeles vezetői sem.

● **Mit tart konfliktusforrásnak a magyar állam és az egyház között?**

– A konfliktusok inkább a költségvetési szükségsegek-

kel terhel, átalakulási folyamatból származnak. Tudom, hogy egy-egy probléma, mint Szegeden a jezsuita kollégium épületkérdése vagy Budapesten a Pázmány Péter Katolikus Egyetem támogatása megoldatlan. Ezeket magam is igyekszem tanulmányozni. A magyar állam és az egyház, illetve a Szentszék közötti dialógus azonban folyamatos, e tekintetben nem látok politikai konfliktust.

● **Nagykövet úr, bizonyára ön is tapasztalta, hogy a határon túli magyarok bizonyos kérdésekben sokkal határozottabb fellépést várnak a Vatikántól. Romániában például nincs kárpótlási törvény, amelynek alapján az egyházak ingatlanokat – köztük számos iskolát – visszakaphatnának. Ön tehet-e valamit e kérdésekben?**

– Igen, lévén, hogy a magyar külpolitika hármas prioritása értelmében az összmagyarság érdekeit is képviseli. Strassbourgból vannak tapasztalataim arról, milyen ügyekben és mikor érdemes fellépni, hogy eredményt is érzünk el. Azt hiszem, megfelelő körültekintéssel a határon túli magyar katolikus egyházak, s ezáltal a magyar kisebbségek általános helyzetét illetően van esély a javulásra. A legfontosabb, hogy világosan és a jó pillanatban bemutassuk ezeket a problémákat. Úgy látom, a határon túli magyarság kérdéseit érzékeli Vatikánban. Tavaly például több mint ötvenezer felvidéki hívó fordult beadvánnyal a Szentatyához, hogy kapjanak egy segédpüspököt. Hasonló levél követte az idei komáromi imnapot. Nem hiszem, hogy a megbérelésre törekvő Vatikánban elutasítanának egy ilyen megoldást, sőt, biztató fejlemények mutatkoznak.

● **Az, hogy a Vatikán ismeri a határon túli magyarok problémáit, már öt évvel ezelőtt is tudni lehe-**

tett; nem örül egy kicsit lassan ez a diplomácia?

– Bizony, kínálkozik a mondas: Isten malmai lassan őrölnek. Be kell látnunk, hogy a Szentszék szempontjai egyrészt szűkebbek, hiszen minden országban biztosítani akarja jelenléte hosszú távú feltételeit, másrészt szélesebbek, amennyiben világméretű gondok megoldásában egymást esetenként keresztező regionális érdekek egyeztetésében vállal szerepet.

● **Mit gondol, ezekben a diplomáciai stratégiákban a magyar érdekeknek hol a helyük?**

– Népjóléti, emberi jogi kérdésekben vagy például a boszniai háború ügyében a Vatikán igen határozott álláspontot képvisel. A vatikáni diplomácia egyébként rendkívül célszerű és gazdaságosan működő apparátus: minden tagja az intézmény jobb működéséért dolgozik. Mit tud ezzel kezdeni egy magyar állami diplomata? Szerintem meg kell találni azokat a közös pontokat, ahol érdekeink egybeesnek. Ezek mentén sok, számunkra hasznos megoldáshoz találhatunk szentszéki támogatást.

● **A Vatikánban akkreditált diplomaták között bizonyára számon tartanak különleges státusokat.**

– Valóban vannak ilyen státusok s itt nem csak a meghatározó, hogy hány millió katolikus van az illető országban. Érdekes például, hogy Oroszországnak nem nagykövetsége, hanem különleges missziója van. Az angolok egy emancipációs előléttel rendelkeznek protestáns hölgyet küldtek a Vatikánba. A doyen több mint húsz éve az elefantsontparti nagykövet, akinek különben 14 gyermeke van. Általában a legszegényebb afrikai országok is tartanak követeket, persze, ők több európai országban is képviselik országukat. Általános szabály, hogy a Szentszék mellé akkreditált nagykövet nem lehet

egyben római misszióvezető. Egyébként nekem is van egy másik nagyköveti státusom, a Szuverén Máltai Lovagrend mellett.

● **A papok azt tartják: Rómába menni és hitet megtartani – nagy kegyelem.**

– Meg tudom érteni, ha a hívekkel foglalkozó, plébánián dolgozó papok számára különösnek tartják ezt a vatikáni környezetet, amelyet egy világváros összes gondja is körülvesz.

● **Vatikánban megemlékeznek-e a millicentenáriumról?**

– Azon vagyok, hogy méltó híre legyen a magyar évfordulónak. Esztergomban van egy gyönyörű kiállítás Magyarország és a Szentszék ezeréves kapcsolatáról, amely kivételes múzeumi emlékeket, relikviákat mutat be. Az a tervem, hogy ezt az anyagot egyházi segédlettel a Vatikán dísztermében is kiállítsuk. Ebből is látszik, hogy a nagykövet nem egyszerűen diplomata, hanem több értelemben követe országának.

● **Nagykövet úr, térjünk át az aktualitásokra. A történelmi találkozó II. János Pál és II. Alekszij moszkvai pátriárka között végül nem jön össze Pannonhalmán. Ön ezt diplomáciai kudarcnak tartja?**

– Amit diplomáciai úton lehetett, azt megtettük, főként a közvetítéssel: igen sűrűn jöttek-mentek az üzenetek Róma, Pannonhalma és Moszkva között. Végül nem rajtunk és is nem Varszegi Asztrik főapáton múltott, hogy a szinódus azt a választ adta: a találkozás egyelőre nem aktuális. Természetesen ettől függetlenül ez a keresztény egység jegyében az ortodox egyház több magasrangú vezetője ott lesz Pannonhalmán és a pápai szentmisén.

● **Újabb hírek szerint a pápa és a moszkvai pátriárka találkozására Jeruzsálemben valósulna meg.**

– A moszkvai szinódus történelmi helyszínekre tett ismételt javaslatot. Ezek között szerepel Jeruzsálem, amelynek azonban vélhető hátránya, hogy ott igen nehéz lenne a szükséges biztonsági intézkedéseket megtenni. Összességében mindenesetre több nyilatkozatában jelezte, hogy a kétezredik év előtt – amelyet rendkívül nagyszabású ünnepként készítenek elő Vatikánban – elzárandókol Jeruzsálembe.

● **Van-e új híre a küszöbön álló pápalátogatásról?**

– Biztosra mondhatom, hogy II. János Pál pápa szeptember 6-án és 7-én eljön Pannonhalmára, illetve Győrbe. A szentatya már előre foglalkozik a magyarországi út gondolatával. Ezt mutatja, hogy nemrég, utolsó munkanapján magához kérte Varszegi Asztrik pannonhalmi főapátot, Pápai Lajos győri megyéspüspököt, illetve a Magyar Püspöki Kar titkárát, Teryák Csabát, hogy tájékozzák utazásának előkészületeiről, valamint országunk történelmének és hitéletének egyes kérdéseiről. Ismét úgy éreztem, mint nagyköveti bemutatkozásom után: a pápa, lengyel emberként külön is érdeklődik nemzetünk sorsa iránt.

Panek Sándor

● **Dr. Bratinka József vatikáni nagykövet július 29-én, hétfőn 18 órakor a Virág cukrászda Zöld szalonjában a Közéleti kávéház vendége lesz.**